

การพัฒนาารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือ
ทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง
ADMINISTRATIVE NETWORK MODEL FOR ACADEMIC COLLABORATION
OF SCHOOLS IN REMOTE HILANDER AREAS

จิรภัทร มหาวงศ์^{1*} วิทยา จันทร์ศิลา² และทำรงลักษณ์ เอื่อนครินทร์³
Chirapat Mahawong^{1*} Vithaya Jansila² and Tamronglak U-nakarini³

^{1,2}คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

^{1,2}Faculty of Education, Naresuan University, Phitsanulok, 65000, Thailand

*Corresponding Author, E-mail: kitbd_m@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อการพัฒนาารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง ในการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง 2) การสร้างรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง และ 3) การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ในการนำรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูงไปใช้

ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของเครือข่าย ประกอบด้วย หลักการมีส่วนร่วม หลักประสิทธิภาพ หลักประสิทธิผล และหลักความรับผิดชอบ 2) ลักษณะของเครือข่าย 3) คณะกรรมการบริหารเครือข่าย ประกอบด้วย คณะกรรมการระดับเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา บทบาทหน้าที่คณะกรรมการระดับเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา คณะกรรมการระดับกลุ่มเครือข่าย และบทบาทหน้าที่คณะกรรมการระดับกลุ่มเครือข่าย 4) ขอบข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ประกอบด้วย ความร่วมมือในการใช้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ความร่วมมือในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ความร่วมมือในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ความร่วมมือในการจัดการเรียนรู้และ ความร่วมมือการใช้แหล่งเรียนรู้ และ 5) กระบวนการบริหารเครือข่าย ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การประสานงาน การดำเนินงาน และการปรับปรุง โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่า รูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นว่ารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนพื้นที่สูงมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การบริหารเครือข่าย ความร่วมมือทางวิชาการ โรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง

Abstract

The research aimed at developing administration network model for academic collaboration of school in remote highland Area. The research procedure followed 3 steps: 1) Surveying contexts and ways of administrate the network model for academic collaboration of school in remote highland Area through related document analysis and interviewing 8 experts by using semi-structured interview, 2) drafting the developing administration network model for academic collaboration of school in remote highland Area based on the data obtained from step 1. Validating the model through group discussion of 10 experts, and 3) evaluating the drafted model for its feasibility by 60 school directors to analyze data by mean and standard deviation.

The research found: The administration network model for academic collaboration of school in remote highland Area consisted 5 contents: 1) the context of network consisted : co-operation, performance, effectiveness, responsibility, 2) the type of network, 3) The committee of network consisted : the committee of primary office service area, the role of the committee of primary office service area, the committee of network, the role of the committee of network, 4) The network of academic cooperative consisted: the cooperation of teacher and stakeholder, the cooperation of improve teacher and stakeholder, the cooperative in improve a local based curriculum, the cooperative in using wisdom place, and 5) The process of administrate network consisted: the improvement. Process of administration network model for academic collaboration of school in remote highland area. In validating the model, the experts concurred in their opinions that the model is highly appropriate.

Keywords: Administration network, Academic collaboration, Remote highland area

ความเป็นมาของปัญหา

การศึกษาเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาคน สังคม และประเทศชาติ ทั้งนี้เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองให้สูงขึ้น สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งเป็นปัจจัยเกื้อหนุนต่อการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม การเมืองของประเทศไทยได้อย่างเหมาะสม เป็นโครงสร้างหลักของการพัฒนา ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติถึงสิทธิของบุคคลในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย โดยรวมถึงผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่นด้วย การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ย่อมได้รับความคุ้มครองและส่งเสริมที่เหมาะสมจากรัฐ พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม โดยจัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัยค่านึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ส่งเสริมและ

สนับสนุนการกระจายอำนาจเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทางศาสนา และเอกชน จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมและสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551, น.1) เหตุผลดังกล่าวนี้ทำให้การศึกษาของไทยได้ผลักดันให้มีการปฏิรูปการศึกษาและ ได้มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาทั้งด้านปรัชญา ความเชื่อ เจตคติ ระบบบริหารและการจัดการ ตลอดจนจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา กระทรวง ศึกษาธิการจึงมีการปฏิรูปการศึกษา โดยเน้นให้มีการพัฒนาและยกระดับมาตรฐานการศึกษาสูงขึ้น มีการปฏิรูปหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน วิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา และระบบการบริหารและจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, น.4) นอกจากนี้ การจัดการศึกษาปัจจุบัน ได้เปิดโอกาสให้ชุมชน องค์กร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมทั้งในด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารบุคลากร การบริหารงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนต้องมีความรู้ ความเข้าใจในแนวคิดรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาแนวใหม่ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา จึงถือเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา ซึ่งภารกิจที่สำคัญอยู่ที่การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่คาดหวัง ภายใต้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545 ที่ได้เน้นการกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่สถานศึกษามากขึ้น ทำให้การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา มีความเป็นอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน และท้องถิ่น ทำให้มีคุณภาพและมาตรฐานสอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษา การประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก สถานศึกษาจึงมีการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาการเรียนรู้ที่สนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่น โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีคุณภาพ และประสิทธิภาพ ทั้งนี้ให้สถานศึกษาประสานความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา กับบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นๆ อย่างกว้างขวาง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, น.33 – 38)

จากรายงานผลการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผ่านมา โดยหลายหน่วยงาน พบว่า การจัดการศึกษาของไทยอยู่ในเกณฑ์ไม่น่าพอใจ และผลผลิตทางการศึกษามีคุณลักษณะที่ไม่สอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 แม้ว่ากระทรวงศึกษาธิการจะมีความพยายามในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเร่งด่วน ซึ่งเน้นการปรับปรุงที่ผลผลิตของการศึกษาโดยตรง ทั้งในด้านความรู้ ความคิด และทักษะความสามารถ รวมทั้งด้านคุณธรรมจริยธรรมด้วย นอกจากนี้ข้อมูลผลสัมฤทธิ์จากสำนักงานทดสอบระดับชาติ พบว่า อยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2545, น.41) และยังพบว่าผลการประเมินความถนัดทางการเรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ค่อนข้างต่ำ สะท้อนให้เห็นคุณภาพของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา และสอดคล้องกับการศึกษาของ ประไพพรรณ ชมชื่น (2544, น.100) ที่พบว่าการบริหารงานวิชาการมีปัญหาเป็นอันดับที่หนึ่ง และพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทด้านการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับน้อย (อำนาจ สุนทรธรรม, 2545 อ้างอิงใน สุวิมล โพธิ์กลิ่น และฉันทนา จันทร์บรรจง, 2549) ทำให้สถานศึกษามีโอกาสในการบริหารงานและตัดสินใจในการทำงานมากขึ้น ทั้งนี้เป็นไปตามหลักการกระจายอำนาจทางการศึกษาที่ให้สถานศึกษารับผิดชอบการบริหารงานวิชาการโดยตรง สถานศึกษาจึงมีการปรับตัวอย่างมาก ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความเข้าใจและทักษะในการบริหารงานวิชาการ โดยเฉพาะการบริหารหลักสูตร และกระบวนการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการบริหารงานวิชาการได้นั้น ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำทางวิชาการทั้งด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน รวมทั้งสามารถนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีคุณภาพ ด้วยการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาสื่อและนวัตกรรม จัดการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยี และการพัฒนา

แหล่งการเรียนรู้ที่เพียงพอเหมาะสม (ปัญญา แก้วกิริยूर, 2545, น.17) สถานศึกษาจึงต้องพยายามดำเนินการให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามที่คาดหวัง โดยการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จนั้นต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่าย ใช้รูปแบบการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ทำให้ทุกฝ่ายมีบทบาทในการบริหารงานวิชาการร่วมกัน

เนื่องจากประเทศไทยมีสภาพพื้นที่ทางภูมิศาสตร์แตกต่างกัน โดยเฉพาะบริเวณภาคเหนือตลอดแนวชายแดนภาคตะวันตก ภูมิภาคส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูง ปกคลุมด้วยป่าไม้ เป็นแหล่งกำเนิดของต้นน้ำลำธาร ประชากรในพื้นที่มีหลากหลายเผ่าพันธุ์ ได้แก่ ชาวไทยจากพื้นที่ราบที่ขึ้นไปทำมาหากินเลี้ยงชีพ ชาวไทยพื้นเมืองกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เช่น กะเหรี่ยง ม้ง มูเซอ ลีซอ ไทยใหญ่ ชนเผ่ามะลาบรี เป็นต้น นอกจากนี้บริเวณดังกล่าวยังมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน ที่มีชนกลุ่มน้อยอพยพหนีภัยจากการสู้รบภายในประเทศ ในจำนวนนี้มีเด็กและเยาวชนที่อยู่ในวัยการศึกษา รวมอยู่ด้วย การตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนที่กระจัดกระจายเป็นหย่อมบ้าน ตามที่ราบเชิงเขา หุบเขา บนเขาและตามเกาะหรือของอ่างเก็บน้ำเหนือเขื่อน การคมนาคมไม่สะดวก ยากลำบาก มีวัฒนธรรมและความเชื่อที่แตกต่างตามเผ่าพันธุ์ของตน ประชากรมีฐานะยากจน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำไร่ ไร่จ้าง หาของป่า จึงให้ความสำคัญกับการหาเลี้ยงชีพ มากกว่าการส่งเสริมให้บุตรหลานได้รับการศึกษา จากการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาของนักเรียนบนพื้นที่เขาสูงและถิ่นทุรกันดาร โดยสำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555, น.4 - 5)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ตระหนักและมุ่งมั่นที่จะจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ และกลุ่มเป้าหมาย โดยส่งเสริมให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา จัดการศึกษาสำหรับนักเรียนบนพื้นที่เขาสูงและถิ่นทุรกันดาร ได้รับบริการทางการศึกษาในรูปแบบต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการวิจัย ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546, น.7) เรื่อง รูปแบบ/แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สำหรับเด็กด้อยโอกาสในพื้นที่กันดารเสี่ยงภัย ได้กล่าวว่า เด็กด้อยโอกาสเป็นทรัพยากรบุคคลส่วนหนึ่งที่มีค่า และมีความสำคัญยิ่งของประเทศ แต่เด็กเหล่านี้มีชีวิตดำรงอยู่ในสังคม และสภาพแวดล้อมที่เสียเปรียบ อยู่ในสภาวะลำบากมีความเสี่ยง ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ต้องได้รับการพิทักษ์ป้องกันคุ้มครอง และได้รับการพัฒนาเป็นพิเศษ โดยเฉพาะการจัดการศึกษาให้แก่เด็กด้อยโอกาสนั้น จำเป็นต้องมีรูปแบบและวิธีการสอนที่แตกต่างจากเด็กปกติทั่วไป โดยจะต้องจัดรูปแบบและวิธีการสอนที่หลากหลาย มีความยืดหยุ่นและเหมาะสมกับสภาพชีวิต ความต้องการและความจำเป็นของเด็ก โดยเฉพาะเน้นการจัดการเรียนรู้อย่างบูรณาการ เพื่อเรียนรู้อย่างมีความหมาย เชื่อมโยงกับสาระเรื่องราวต่างๆ อีกทั้งเชื่อมโยงกับชีวิตจริง ดังนั้น คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติเห็นชอบการดำเนินงานโครงการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่ภูเขาสูงและถิ่นทุรกันดารของกระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้การศึกษาได้ขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ สถานศึกษาในฐานะผู้ปฏิบัติและทำงานเพื่อสนองนโยบายจำเป็นต้องแสวงหารูปแบบและวิธีการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยอาศัยความร่วมมือ ในการปรึกษาหารือ ประสานงานกันภายในหน่วยงาน ระหว่างหน่วยงาน ชุมชนและท้องถิ่น จากการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในเขตพื้นที่ภูเขาสูงและถิ่นทุรกันดาร เมื่อวันที่ 17 - 22 มิถุนายน พ.ศ. 2555 จัดขึ้นโดยสำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555, น.4 - 6) ได้สรุปประเด็นปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือคือ สถานศึกษามีความร่วมมือในการพัฒนาการศึกษาไม่มากเท่าที่ควร ไม่มีรูปแบบของเครือข่ายที่ชัดเจน รูปแบบการบริหารงานในสถานศึกษายังมีลักษณะต่างคนต่างทำ ขาดความรู้ความเข้าใจและตระหนักในการให้ความสำคัญกับการนำความร่วมมือมาใช้ในการบริหารงาน และขาดทักษะในการบริหารความร่วมมือ ซึ่งจำเป็นจะต้องผสมผสานการดำเนินการกิจและทรัพยากรต่างๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ สำนักงานเลขาธิการสภา

การศึกษา (2552, น.2 - 4) ได้ให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ภายหลังจากประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรก ไว้ว่า ควรมีการศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาเฉพาะพื้นที่ที่สามารถให้การศึกษแก่ผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพ เพื่อลดข้อจำกัดด้านงบประมาณ รวมทั้งการสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน โรงเรียนกับสถาบันการศึกษา มีการวางระบบการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียนที่ชัดเจน สามารถเป็นที่พึ่งพาของครูในโรงเรียนได้ เช่น การสร้างเครือข่ายการวิจัยในชั้นเรียน เครือข่ายการทดลองวิธีสอนใหม่ ๆ เป็นต้น และผลการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2546, น.14) พบว่า ยังมีความแตกต่างกันของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน จึงสมควรจัดกลุ่มสถานศึกษาในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือภายใต้หลักการกระจายอำนาจและความ เป็นนิติบุคคล โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำทางการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาจัดการศึกษาได้อย่างเหมาะสม คล่องตัว สมบูรณ์เรียบร้อยมีคุณภาพ ประสิทธิภาพ ดังเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษาและความมุ่งหวังของชุมชน ท้องถิ่น สังคม และประเทศชาติ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมานั้น โรงเรียนซึ่งเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สำคัญในระดับปฏิบัติการ ในการทำหน้าที่สร้างคนและพัฒนาคนให้มีคุณภาพสนองต่อความคาดหวังของสังคม จึงจำเป็นต้องมีการแสวงหารูปแบบ และวิธีการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ โดยอาศัยความร่วมมือของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนพื้นที่สูง เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน ของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนพื้นที่สูง ให้มีคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษาชั้นพื้นฐาน ตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และแนวทางการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนพื้นที่สูง
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนพื้นที่สูง
3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนพื้นที่สูง

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนพื้นที่สูง เป็นการศึกษาวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพ และแนวทางการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนพื้นที่สูง แบ่งออกเป็น 2 ชั้น ดังนี้ ชั้นที่ 1.1 การสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนพื้นที่สูง แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นตารางวิเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ชั้นที่ 1.2 การศึกษาแนวทางการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนพื้นที่สูง โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนพื้นที่สูงประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการของเครือข่าย ลักษณะเครือข่าย คณะกรรมการบริหารเครือข่าย ขอบข่ายความร่วมมือทางวิชาการ และกระบวนการบริหารเครือข่าย กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และ/หรือประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหารและการจัด

การศึกษาสำหรับนักเรียนในถิ่นทุรกันดารบนพื้นที่สูง จำนวน 8 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนพื้นที่สูง แบ่งออกเป็น 2 ชั้น ดังนี้ ชั้นที่ 2.1 การยกร่างรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนพื้นที่สูง ซึ่งผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยจากขั้นตอนที่ 1 มายกร่างรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนพื้นที่สูง จากนั้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของการใช้ภาษา และปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะ ชั้นที่ 2.2 การตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนพื้นที่สูง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ โครงร่างวิทยานิพนธ์ ร่างรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนพื้นที่สูง ประเด็นในการสนทนากลุ่ม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนพื้นที่สูง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็น ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในถิ่นทุรกันดารบนพื้นที่สูง จำนวน 60 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามเพื่อประเมินความไปได้และความมีประโยชน์ของรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนพื้นที่สูง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยการพัฒนา รูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนพื้นที่สูง ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการศึกษาสภาพและแนวทางบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง

1.1 ผลการศึกษารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 หลักการของเครือข่าย องค์ประกอบที่ 2 ลักษณะเครือข่าย องค์ประกอบที่ 3 คณะกรรมการบริหารเครือข่าย องค์ประกอบที่ 4 ขอบข่ายความร่วมมือทางวิชาการ และองค์ประกอบที่ 5 กระบวนการบริหาร

1.2 ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนพื้นที่สูง พบว่า ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 หลักการของเครือข่าย ประกอบด้วย หลักการมีส่วนร่วม หลักประสิทธิภาพ หลักประสิทธิผลและหลักความรับผิดชอบ องค์ประกอบที่ 2 ลักษณะเครือข่าย องค์ประกอบที่ 3 คณะกรรมการบริหารเครือข่าย ประกอบด้วย

1) คณะกรรมการบริหารเครือข่ายระดับเขตพื้นที่การศึกษา และบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารเครือข่าย

2) คณะกรรมการระดับกลุ่มโรงเรียนและบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการระดับกลุ่มโรงเรียน องค์ประกอบที่ 3 ขอบข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ประกอบด้วย 1) ความร่วมมือในการใช้ครูและบุคลากรทางการศึกษา 2) ความร่วมมือในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา 3) ความร่วมมือในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 4) ความร่วมมือในการจัดการเรียนรู้ และ 5) ความร่วมมือการใช้แหล่งเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 5 กระบวนการบริหาร เครือข่าย ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน ขั้นตอนที่ 2 การจัดองค์กร ขั้นตอนที่ 3 การประสานงาน ขั้นตอน ที่ 4 การดำเนินงานตามแผน ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผล และขั้นตอนที่ 6 การรายงานผล

2. ผลการสร้างรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขต พื้นที่สูง ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ คือ องค์ประกอบที่ 1 หลักการของเครือข่าย ประกอบด้วย 4 หลักการ ดังนี้ 1) หลักการมีส่วนร่วม 2) หลักประสิทธิภาพ 3) หลักประสิทธิผล และ 4) หลักความรับผิดชอบ องค์ประกอบที่ 2 ลักษณะเครือข่ายเป็นแบบเครือข่ายผสม ที่มีโครงสร้างทั้งลักษณะรวมศูนย์ และลักษณะกระจายศูนย์ รวมกัน ซึ่งมี ศูนย์กลางทำหน้าที่ประสานงานระหว่างสมาชิกของแต่ละศูนย์ และสมาชิกแต่ละศูนย์มีอิสระในการติดต่อ ประสานงานระหว่างกลุ่มได้ องค์ประกอบที่ 3 คณะกรรมการบริหารเครือข่าย ประกอบด้วย 1) คณะกรรมการระดับ เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ได้รับมอบหมาย ผู้อำนวยการกลุ่มการบริหารงานบุคคล ผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายและแผน ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ประธานกลุ่มเครือข่าย และผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศการศึกษา โดยคณะกรรมการ มีหน้าที่ กำหนดนโยบายการบริหารงานวิชาการของเครือข่ายโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง กำหนดแนวทางการ ดำเนินงานวิชาการของเครือข่ายโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง และกำกับติดตามและประเมินผลการ ดำเนินงานวิชาการของเครือข่ายโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง อย่างต่อเนื่อง 2) คณะกรรมการระดับกลุ่ม เครือข่าย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่าย ผู้บริหารสถานศึกษาทุกแห่งในเครือข่าย ผู้ทรงคุณวุฒิ ครูวิชาการ ในเครือข่าย ผู้แทนครูในเครือข่าย ผู้แทนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเครือข่ายและรองผู้อำนวยการ ฝ่ายวิชาการ/หัวหน้างานวิชาการที่ได้รับมอบหมาย โดยคณะกรรมการ มีบทบาทหน้าที่ศึกษาวิเคราะห์ความ ต้องการ การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาของเครือข่ายโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง จัดทำแผนการ ดำเนินงานการบริหารงานวิชาการของเครือข่ายโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง ดำเนินการตามแผนงาน การบริหารวิชาการของเครือข่ายโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง ประสานงานและนิเทศติดตามการ ดำเนินงานการบริหารงานวิชาการของเครือข่ายโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง และประเมินผลและ รายงานผลการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการของเครือข่ายโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง องค์ประกอบที่ 4 ขอบข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ได้แก่ 1) ความร่วมมือในการใช้ครูและบุคลากรทางการศึกษา 2) ความร่วมมือในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา 3) ความร่วมมือในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 4) ความร่วมมือในการจัดการเรียนรู้ และ 5) ความร่วมมือการใช้แหล่งเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 5 กระบวนการบริหาร เครือข่าย ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน ขั้นตอนที่ 2 การจัดองค์กร ขั้นตอนที่ 3 การ ประสานงาน ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินงานตามแผน และขั้นตอนที่ 5 การปรับปรุง

3. ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของการนำรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูงไปใช้ โดยการประเมินจากผู้บริหารสถานศึกษาของ โรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง มีความคิดเห็นว่า การนำรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทาง วิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูงไปใช้มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. องค์ประกอบของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของเครือข่าย 2) ลักษณะของเครือข่าย 3) คณะกรรมการบริหารเครือข่าย 4) ขอบข่ายความร่วมมือทางวิชาการ 5) กระบวนการบริหารเครือข่าย และปัจจัยความสำเร็จของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง ได้แก่ การสนับสนุนทรัพยากรในการบริหารจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากการบริหารสถานศึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพด้านการศึกษาให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กำหนดไว้ โดยให้ยึดหลักความมีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายวิธีการปฏิบัติ มีการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา และการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น สอดคล้องกับ จานง แจ่มจันทรวงษ์ (2553, น.315 - 316) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารระบบเครือข่ายเพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้สรุปการปฏิบัติงานของสถานศึกษาได้ คือ 1) สถานศึกษาผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู องค์กรคณะบุคคลต่างๆ ในสถานศึกษา ตลอดจนผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายทั้งที่เป็นเครือข่ายโรงเรียนหรือหน่วยงานการศึกษาและเครือข่ายหน่วยงานที่ไม่ใช่หน่วยงานการศึกษา หน่วยงานทางการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาตามสถานการณ์และโอกาส 2) สถานศึกษามีการจัดโครงสร้างการบริหารตามสภาพบริบทของสถานศึกษามีการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน มีความร่วมมือกันระหว่างบุคคลทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 3) สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบาย กำกับ ติดตาม สนับสนุนการจัดการศึกษาในสถานศึกษา ซึ่งเป็นไปตามนัย ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กำหนดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสถานศึกษา 4) สถานศึกษามีการการบริหารตามแนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ซึ่งกระจายอำนาจการบริหารภารกิจงาน 4 ด้าน คือ ด้านบริหารงานวิชาการ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านบริหารงานงบประมาณ และด้านบริหารงานทั่วไป และ 5) สถานศึกษามีการปฏิบัติในด้านการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้เป็นไปตามเกณฑ์และมาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพภายนอก และจัดทำรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตลอดจนต่อสาธารณชนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิสิฐ เทพไกรวัล (2554, น.285 - 290) ได้ศึกษารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก รูปแบบการพัฒนาประกอบด้วย 1) กระบวนการสร้างเครือข่าย 6 ขั้นตอนหลัก 49 ประเด็นย่อย ได้แก่ ขั้นตอนหลักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย ขั้นประสานหน่วยงาน/องค์กรเครือข่าย ขั้นสร้างพันธมิตรร่วมกัน ขั้นบริหารจัดการเครือข่าย ขั้นการพัฒนาความสัมพันธ์และการใช้ประโยชน์ ขั้นรักษาความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง และ 2) องค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก 6 องค์ประกอบหลัก 61 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ลักษณะหรือกิจกรรมสำคัญที่เสริมประสิทธิภาพการดำเนินงานของเครือข่าย ขอบข่ายและภารกิจการบริหารจัดการสถานศึกษา เทคนิค/วิธีการพัฒนาสมาชิกเครือข่าย กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่าย คุณลักษณะที่ดีของผู้นำเครือข่าย และการปฏิบัติงานของเครือข่ายและการสะท้อนผล ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นผลที่เกิดจากความร่วมมือของทุกฝ่ายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จได้

2. รูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง มีประเด็นในการอภิปราย ดังนี้

2.1 องค์ประกอบที่ 1 หลักการของเครือข่าย ประกอบด้วย หลักการมีส่วนร่วม หลักประสิทธิภาพ หลักประสิทธิผล และหลักความรับผิดชอบ ด้วยสภาพการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนพื้นที่สูงให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา จำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วม และความร่วมมือภายใต้กฎหมายระเบียบที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับ คณะรัฐมนตรีที่มีมติเห็นชอบให้กำหนดเรื่องการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (Good Governance) โดยมีหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ซึ่งมีสาระสำคัญที่ความมีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่า การกระจายภารกิจ ทรัพยากรและอำนาจการตัดสินใจตอบสนองความต้องการของประชาชนและการมีส่วนร่วมของประชาชน และความโปร่งใสในการบริหาร ซึ่งเป็นหลักการของการบริหารแบบธรรมาภิบาล ในกรณีนี้ สถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนในฐานะองค์กร จำเป็นต้องปรับการบริหารให้สอดคล้องกับหลักการดังกล่าว และจำแนก แจ่มจันทรวงษ์ (2553, น.128 - 129) ได้กล่าวเพิ่มเติม หลักแห่งธรรมาภิบาล ประกอบด้วยหลักที่สำคัญ 6 ประการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หมายถึง การทำให้กฎหมาย กฎ และกติกาต่าง ๆ เป็นที่ยอมรับ ได้รับการถือปฏิบัติร่วมกันอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม หลักความโปร่งใส และมีการตรวจสอบที่ดี หมายถึง หลักของการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมา สามารถตรวจสอบความถูกต้องได้ หลักการมีส่วนร่วม และตอบสนองความต้องการของสังคม หมายถึง การให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็น การตัดสินใจที่สำคัญโดยมีความสามัคคี มีความร่วมมือในการทำงาน โดยไม่มีการผูกขาด เป้าหมายการบริหารต้องสอดคล้องกับความต้องการหรือความจำเป็นของสังคมหรือชุมชน (Relevance) โดยสิ่งที่โรงเรียนทำจะต้องเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน โรงเรียน ชุมชน สังคมและประเทศชาติ หลักความรับผิดชอบ หมายถึง มีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตน ความรับผิดชอบในการตัดสินใจของตนเอง เคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง โดยพยายามหาทางออกที่ทุกฝ่ายยอมรับร่วมกันได้ หลักความคุ้มค่า หมายถึง การรู้คุณค่าทรัพยากรของชาติ และบริหารงานด้วยความประหยัด มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กวินเกียรติ นนท์พละ (2551, น.46 -47) กล่าวถึงหลักการบริหารทรัพยากร ได้แก่ หลักความเป็นธรรม หลักความเสมอภาค และหลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล หลักความพอเพียง หลักการกระจายอำนาจ หลักเสรีภาพ และหลักการปฏิบัติได้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาวดี ประดับวงศ์ (2547, น.6) ได้กล่าวถึง หลักการบริหารทรัพยากรไว้ ได้แก่ 1) หลักการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมก่อให้เกิดผลดีต่อการขับเคลื่อนองค์กร ให้ผู้ที่มีส่วนร่วมเกิดความรู้สึกความเป็นเจ้าของ (Ownership) และจะทำให้ผู้มีส่วนร่วมหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนั้น ยินยอมปฏิบัติตาม (Compliance) และรวมถึงตกลงยอมรับ (Commitment) ได้อย่างสมัครใจ เต็มใจและสบายใจ 2) หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล คือ ผลการปฏิบัติราชการที่บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนการปฏิบัติงานตามแผนงานดำเนินการ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาขีดความสามารถในการปฏิบัติตามภารกิจ 3) หลักความโปร่งใส มีระบบหรือกระบวนการตรวจสอบและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน 4) หลักความรับผิดชอบ ความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาการบริหารจัดการ การกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา และความเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และ 5) หลักความคุ้มค่า การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนร่วม โดยธรรมาภิบาลให้บุคลากรมีความประหยัด ใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่า และรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน สอดคล้องกับ สันติ แสงสุก (2548, น.76) ได้กล่าวถึงหลักการบริหารทรัพยากรเพื่อการศึกษาไว้ คือ 1) หลักการมีส่วนร่วม กระบวนการที่ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องมีโอกาสได้เข้าร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอปัญหา/ประเด็นที่เกี่ยวข้อง ร่วมคิดหาแนวทาง ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และร่วมกระบวนการพัฒนา 2) หลักประสิทธิผล เป็นการเน้นการจัดสรร

ทรัพยากรโดยยึดถือประโยชน์สูงสุดที่เกิดขึ้นจากการใช้ทรัพยากร และบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือนโยบายที่กำหนดไว้ 3) หลักความโปร่งใส การมีระบบงานและขั้นตอนการทำงานที่ชัดเจน การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องอย่างตรงไปตรงมา การตรวจสอบความถูกต้อง การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันทั้งระหว่างผู้ปฏิบัติร่วมกันในองค์กรเดียวกัน 4) หลักนิติธรรม การปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ความเป็นธรรม และความยุติธรรม รวมทั้งมีความรัดกุมและรวดเร็วด้วย และ 5) หลักความรับผิดชอบต่อ ปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบต่อและมีความซื่อสัตย์สุจริต การปฏิบัติงานไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ และช่วยให้การทำงานร่วมกันเป็นไปด้วยความราบรื่น

2.2 องค์ประกอบที่ 2 ลักษณะเครือข่าย เป็นแบบเครือข่ายผสมที่มีโครงสร้างทั้งลักษณะรวมศูนย์ และลักษณะกระจายศูนย์ รวมกัน ซึ่งมีศูนย์กลางทำหน้าที่ประสานงานระหว่างสมาชิกของแต่ละศูนย์ และสมาชิกแต่ละศูนย์มีอิสระในการติดต่อประสานงานระหว่างกลุ่มได้ สอดคล้องกับ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ (2547, น.2) ได้กล่าวว่า ลักษณะเครือข่ายรวมศูนย์ สมาชิกเครือข่ายจะมีความร่วมมือ ประสานงาน และสัมพันธ์กับศูนย์รวม หรือแกนกลาง และลักษณะเครือข่ายกระจาย เป็นเครือข่ายที่ศูนย์รวมหรือแกนกลาง ตลอดจนสมาชิกมีการติดต่อสื่อสาร ประสานงาน ร่วมมือซึ่งกันและกัน กระจายการประสานงาน เชื่อมประสานสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิกกับศูนย์กลาง และศูนย์กลางจะทำหน้าที่สนับสนุนอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้กับสมาชิกเครือข่าย

2.3 องค์ประกอบที่ 3 คณะกรรมการบริหารเครือข่าย ประกอบด้วย คณะกรรมการระดับเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา บทบาทหน้าที่คณะกรรมการระดับเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา คณะกรรมการระดับกลุ่มเครือข่าย และบทบาทหน้าที่คณะกรรมการระดับกลุ่มเครือข่าย อาจกล่าวได้ว่า รูปแบบการบริหารเครือข่ายโดยมีองค์คณะบุคคล ที่เปิดโอกาสให้บุคคลหลายคนมีส่วนร่วมในการบริหาร กำหนดนโยบาย กำหนดวัตถุประสงค์ วางแผนการดำเนินงาน ตัดสินใจ วินิจฉัย ตลอดจนหาแนวทาง หรือแนวปฏิบัติงาน เพื่อให้การบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการนั้นเกิดผลสัมฤทธิ์มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ พิษณุ ตูลสุข (2548, น.29 - 31) กล่าวว่า การบริหารงานโดยองค์คณะบุคคล เป็นการบริหารแบบประชาธิปไตย ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการบริหารจะเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ของการดำเนินการเพื่อให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์และร่วมรับผิดชอบต่อผลลัพธ์และผลกระทบของการดำเนินการด้วย สอดคล้องกับ สนธิรัก เทพเรณู (2545) ได้กล่าวว่าการทำงานในรูปแบบของคณะกรรมการ หรือองค์คณะบุคคล สามารถสร้างประสิทธิภาพในการทำงานได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นการระดมสติปัญญา ความคิด และประสบการณ์ของบุคคลหลายคน เพื่อพิจารณาปัญหา ตัดสิน หรือหาข้อยุติอย่างมีเหตุผลและโดยหลักวิชาการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรรัตน์ ภิญญอนันตพงษ์ (2546, น.121-130) ได้ศึกษาความร่วมมือทางวิชาการด้านการเรียนการสอนระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ พบว่า ลักษณะกิจกรรมความร่วมมือทางวิชาการ ได้แก่ กิจกรรมความร่วมมือทางวิชาการ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมความร่วมมือทางวิชาการด้านอาจารย์ และกิจกรรมความร่วมมือทางวิชาการด้านวิชาการด้านอุปกรณ์ ทรัพยากรที่ใช้ในการสนับสนุนการเรียนการสอนและอาคารสถานที่ และมีกลไกความร่วมมือทางวิชาการ คือ การจัดตั้งหน่วยงานกลางเพื่อความร่วมมือ การจัดสรรงบประมาณเพื่อความร่วมมือทางวิชาการด้านการเรียนการสอน การจัดตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงานเพื่อดำเนินความร่วมมือ และบุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับความร่วมมือ

2.4 องค์ประกอบที่ 4 ขอบข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง ประกอบด้วย 1) ความร่วมมือในการใช้ครูและบุคลากรทางการศึกษา 2) ความร่วมมือในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา 3) ความร่วมมือในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 4) ความร่วมมือการจัดการเรียนรู้ และ 5) ความร่วมมือการใช้แหล่งเรียนรู้ สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549) ได้

ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวโน้มการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมีจุดเด่นคือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างหลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและนักเรียน การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย การนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและนำ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในการคิดวิเคราะห์มากขึ้น ได้ เรียนรู้ด้วยตนเองจากการปฏิบัติได้พัฒนาความสามารถของตนเองได้เต็มที่ แนวทางที่ควรดำเนินการในอนาคต เพื่อให้การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมีประสิทธิภาพสูงสุด คือ 1) ด้านหลักสูตร ควรพัฒนา หลักสูตรให้สอดคล้องกับสังคมในอนาคต มีการติดตามผลการใช้หลักสูตรเพื่อนำไปสู่การแก้ไขอย่างจริงจัง ควรมี การรวมกลุ่มสถานศึกษาเพื่อร่วมกันปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรเช่นภายในภูมิภาค/เขตพื้นที่ จะทำให้มีทิศทางการ พัฒนาผู้เรียนชัดเจนยิ่งขึ้น 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน ควรจัดการเรียนการสอนที่เน้นบูรณาการให้หลากหลาย มากยิ่งขึ้น จัดการเรียนการสอนหลายๆ วิธี โดยคำนึงถึงความรู้ ความสามารถและความต้องการของผู้เรียนและให้ นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ทั้งในและ นอกโรงเรียน 3) ด้านบุคลากร ควรส่งเสริมให้บุคลากรได้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ ควรจัดบุคลากรเฉพาะสาขาวิชา ให้ครบและจัดครูผู้สอนให้สอนตรงกับสาขาที่เรียนและความถนัด และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและ ชุมชน ควรรณรงค์ให้ผู้ปกครองและชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างจริงจังและต่อเนื่องและควรพัฒนาให้ ความรู้แก่ผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทุกฝ่าย สอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรรรัตน์ ภิญโญอนันตพงษ์ (2546, น.80 - 86) ได้ศึกษาวิจัยพัฒนารูปแบบความร่วมมือทางวิชาการด้านการเรียนการสอนระหว่างสถาบันอุดมศึกษา ของรัฐ ผลการวิจัยทำให้รูปแบบความร่วมมือทางวิชาการด้านการเรียนการสอนที่เหมาะสมและสามารถนำไป ปฏิบัติได้ ประกอบด้วย องค์ประกอบสำคัญ 4 ด้าน ดังนี้ 1) หลักการของความร่วมมือทางวิชาการด้านการเรียน การสอน 2) โครงสร้างและกลไกความร่วมมือทางวิชาการด้านการเรียนการสอน 3) กิจกรรมความร่วมมือทาง วิชาการด้านการเรียนการสอน ได้แก่ กิจกรรมความร่วมมือทางวิชาการด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมความร่วมมือทางวิชาการด้านอาจารย์ และกิจกรรมความร่วมมือทางวิชาการด้านอุปกรณ์ ทรัพยากรที่ ใช้ในการสนับสนุนการเรียนการสอนและอาคารสถานที่ และ 4) การจัดและดำเนินกิจกรรมความร่วมมือทางวิชาการ ด้านการเรียนการสอน ประกอบด้วยวิธีการที่จะสร้างให้เกิดความร่วมมือทางวิชาการ แหล่งทุนที่ใช้สนับสนุนความ ร่วมมือ และการติดตามและประเมินผลความร่วมมือ สอดคล้องกับ งานวิจัยของ กวินทร์เกียรติ นนธ์พละ (2551, น.80) แนวคิดการบริหารทรัพยากรได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ ด้านห้องสื่ออุปกรณ์เป็นแหล่งเรียนรู้ และด้านงบประมาณ และสันติ แสงสุก และถาวร สารวิทย์ (2548) ได้กล่าวว่า การบริหารทรัพยากร ประกอบด้วย 1) การใช้บุคลากรร่วมกัน 2) การใช้อาคารสถานที่ร่วมกัน 3) การใช้สื่อการเรียนรู้อุปกรณ์ คือ วัสดุ อุปกรณ์ และ 4) การใช้งบประมาณร่วมกัน คือ เงินงบประมาณ และเงินนอกงบประมาณ

2.5 องค์ประกอบที่ 5 กระบวนการบริหารเครือข่ายของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน ขั้นตอนที่ 2 การจัดองค์กร ขั้นตอนที่ 3 การประสานงาน ขั้นตอนที่ 4 การ ดำเนินงาน และ ขั้นตอนที่ 5 การปรับปรุง โดยทุกกิจกรรมจะมีศูนย์กลางของเครือข่ายขับเคลื่อนการบริหาร เครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ทั้งนี้ เพราะทุกขั้นตอนของกระบวนการบริหารเครือข่ายจะมีความสัมพันธ์และ เชื่อมโยงซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาญทนต์ บุญรักษา (2557, น.128) กล่าวว่า องค์ประกอบด้าน กระบวนการบริหารการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 สสำรวจความต้องการ ขั้นตอนที่ 2 การ วางแผน ขั้นตอนที่ 3 การจัดองค์กร ขั้นตอนที่ 4 การอำนวยความสะดวก ขั้นตอนที่ 5 การควบคุม ขั้นตอนที่ 6 การ ประเมินผล และขั้นตอนที่ 7 การปรับปรุงและพัฒนา สอดคล้องกับ งานวิจัยของ สรวง วรอินทร์ (2557) ได้กล่าว ว่า กระบวนการบริหารเครือข่ายความร่วมมือเพื่อส่งเสริมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย การวางแผน การจัดการ การลงมือปฏิบัติ การประสานงาน การประเมินผล การปรับปรุงและรายงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญเรียง สิทธิทองศรี (2557) ได้ศึกษากระบวนการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน ขั้นตอนที่ 2 การจัดการ ขั้นตอนที่ 3 การลงมือปฏิบัติ ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผล และขั้นตอนที่ 5 การปรับปรุง ทั้งนี้ทุกขั้นตอนของกระบวนการต้องอาศัยความร่วมมือของสมาชิก สอดคล้องกับ องค์การอนามัยโลก (WHO) (สุระพี อาคมคง, 2550 หน้า 94) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของความร่วมมือ ดังนี้คือ 1) ขั้นคิด 2) ขั้นวางแผน 3) ขั้นลงมือทำ 4) ขั้นติดตามประเมินผล และ 5) ขั้นรับผลประโยชน์ร่วมกัน

3. ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของการนำรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูงไปใช้ โดยการประเมินจากผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง มีความคิดเห็นว่าการนำรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูงไปใช้มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบ ผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้บริหารมีความเห็นสอดคล้องกันในการนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารไปใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรกำหนดนโยบายและสร้างความเข้าใจในเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง

1.2 ควรนำองค์ประกอบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการไปกำหนดเป็นนโยบายในการจัดการศึกษาเฉพาะพื้นที่และบริบทที่เหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยและพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง

2.2 ควรวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การบริหารโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. (2547). รายงานการศึกษา เรื่อง โครงการศึกษารูปแบบการเสริมสร้างเครือข่ายพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. กรุงเทพฯ: เทพเพ็ญวานิสัย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546. (อัดสำเนา).

กวิทร์เกียรติ นนธ์พล. (2551). แนวทางในการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาร่วมกันของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1. (วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น).

ชาญทนต์ บุญรักษา, วิทยา จันทร์ศิลา, สาราญ มีแจ้ง และจิตติมา วรรณศรี. (2557). รูปแบบการบริหารการใช้ทรัพยากรร่วมกันเพื่อการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันการอาชีวศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์, 16(3), 147-159.

- พิสิฐ เทพไกรวัล. (2554). *การพัฒนาารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียน ประถมศึกษาขนาดเล็ก*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น).
- พิชญ์ ตูลสุข. (2548). *การพัฒนาารูปแบบและการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในประเทศไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนครสวรรค์).
- สรวง วรอินทร์. (2557). *รูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือเพื่อส่งเสริมระบบการดูแลช่วยเหลือแก่นักเรียนสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนครสวรรค์).
- สันติ แสงสุก และถาวร สารวิทย์. (2548). *การนำเสนอรูปแบบการใช้ทรัพยากรร่วมกันในการจัดการศึกษาของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 7(2), 35-45.
- สุวิมล โพธิ์กลิ่น และฉันทนา จันทร์บรรจง. (2549). *การพัฒนาารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ เพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก*. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 8(2), 55-70.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2546). *ความเคลื่อนไหวการปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ทีพี ปริ้น.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2546). *รูปแบบ/แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการ เรียนรู้สำหรับเด็กด้วยโอกาสในพื้นที่กั้นตลเสี่ยงภัย*. สืบค้นเมื่อ 19 กันยายน 2554, จาก <http://www.moe.go.th/eroc/hom.10.15.htm>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2555). *การพัฒนาการศึกษาในพื้นที่ภูเขาสูงและถิ่นทุรกันดาร*. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2549). *รายงานการสรุปผลการสัมมนาระดมความคิดเรื่องการติดตาม และประเมินผลการปฏิรูปการศึกษา: การบริหารและการจัดการศึกษา*. กรุงเทพฯ: วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- สำนักงานทดสอบทางการศึกษา. (2545). *แนวทางการบริหารจัดการคุณภาพสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). *กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). *รายงานการวิจัย การวิเคราะห์กระบวนการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน ภายหลังการประเมินภายนอกรอบแรก*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรรัตน์ ภิญญอนันตพงษ์. (2546). *การพัฒนาารูปแบบความร่วมมือทางวิชาการด้านการเรียนการสอนระหว่าง อุดมศึกษาของรัฐ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).

ภาษาอังกฤษ

- Boonrugs, C., Jansila, V., Mejang, S., Wannasri, J. (2014). *A Cooperative Management Model for Resource Utilization on Bachelor's Degree Programs in Vocational Institutes*. *Journal of Education Naresuan University*, 16(3), 147-159. (in Thai)
- Bureau of Educational Testing. (2002). *Guidelines of quality management in school*. Bangkok: Ministry of Education. (in Thai)
- Department of Social Development and Welfare. (2004). *A report of studying the model of social development and welfare network building*. Bangkok: Teppenvanich. (in Thai)
- Ministry of Education. (2003). *The Administrative Organization of the Ministry of Education Act B.E. 2546*. (copy). (in Thai)

- Nonthapala, K. (2008). *Guideline for Educational Resources Sharing Among the Schools in Phetchaburi Educational Service Area 1*. (Doctoral dissertation, Khon Kaen University). (in Thai)
- Office of the Basic Education Commission. (2006). *A summary report of brainstorming in the follow up and evaluation of educational reform topic*. Bangkok: V.T.C. Communication. (in Thai)
- Office of the Basic Education Commission. (2012). *Developing education in mountainous and remote area*. Bangkok. (in Thai)
- Office of the Education Council. (2008). *Framework of education development during the tenth national economic and social development plan (B.E. 2550-2554)* (2nd ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Printing House. (in Thai)
- Office of the Education Council. (2009). *A research report: The analysis of educational development process in school after the 1st external evaluation*. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House. (in Thai)
- Office of the National Primary Education. (2003). *Model/guidelines of curriculum development and learning management for underprivileged children in risk and remote area*. Retrieved September 19, 2011, from <http://www.moe.go.th/eroc/hom.10.15.htm> (in Thai)
- Office of the National Education Commission. (2003). *The movement of educational reform*. Bangkok: TP Print. (in Thai)
- Phoklin, S. and Chanbanchong, C. (2006). The Development of an Academic Collaboration Network Model for The Development of Education Quality of Small-Sized Basic Schools. *Journal of Education Naresuan University*, 8(2), 55-70. (in Thai)
- Pinyoanantapong, A. (2003). *The Estimation of Reliability for Multidimensional Scale Using Deferent Extractions and Sample Sizes*. (Doctoral dissertation, Srinakharinwirot University). (in Thai)
- Saengsuk, S. and Sarawit, T. (2005). A Proposed Model of Resource Cooperate Utilization in Educational Management of Basic Educational Institutes. *Journal of Education Naresuan University*, 7(2), 35-45. (in Thai)
- Thepkraiwin, P. (2011). *The Development of Collaborative Network Model for Educational Quality Management in Small Sized Primary Schools*. (Doctoral dissertation, Khon Kaen University). (in Thai)
- Tulasuk, P. (2005). *The Development of Model and Operational Efficiency of the Schools in Thailand*. (Doctoral dissertation, Naresuan University). (in Thai)
- Worain, S. (2014). *A Partnership Network Administration Model for Promoting Students Counseling System Under the Office of Basic Education Commission*. (Doctoral dissertation, Naresuan University). (in Thai)